

WYMAGANIA EDUKACYJNE-KLASA TRZECIA: POZYTYWIZM, MŁODA POLSKA

Wymagania edukacyjne są zintegrowane z programem nauczania *Przeszłość i dziś*. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
POZYTYWIZM					
Pozytywiści wobec przeszłości i teraźniejszości:	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia termin pozytywizm, uwzględniając jej różne odniesienia • podaje ramy czasowe epoki • wyjaśnia, jakie były historyczne i polityczne źródła polskiego pozytywizmu • zna pojęcia: praca u podstaw, praca organiczna, utylitaryzm, scjentyzm, emancypacja kobiet, asymilacja żydów • potrafi wymienić główne poglądy filozoficzne, związane z epoką: scjentyzm, ewolucjonizm, 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z różnych źródeł wiedzy, charakteryzuje epokę postyczeniową • potrafi wyjaśnić pojęcia związane z epoką i wskazać ich realizację w konkretnych tekstach literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób zostały przełożone na polskie realia hasła ewolucjonizmu, organicyzmu, scjentyzmu, utylitaryzmu (uwzględnia kontekst historyczny i kulturowy) • wykorzystuje proponowane konteksty, porównując sposoby ukazania motywu powstania styczniowego w dziele literackim i plastycznym • przekształca wypowiedzi na tekst urzędowy • rozróżnia odmiany stylu urzędowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia filozoficzne założenia epoki, podkreślając związki i zależności (Augusta Comte, John Stuart Mill, Herbert Spencer) • wykorzystuje słowniki oraz inne źródła do pogłębienia wiedzy na temat założeń filozoficznych epoki pozytywizmu • wyjaśnia, na czym polegał język ezopowy 	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawia społeczno-polityczne i cywilizacyjne podłoże przemian epoki, • Wskazuje idee postulowane w publicystyce pozytywistycznej • omawia środki stylistyczne należące do języka ezopowego

	utylitaryzm, organicyzm				
Noc postyczniowa i pałace tematy młodej polskiej literatury w publicystyce epoki (E. Orzeszkowa „Kilka słów o kobietach	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne punkty programu polskich pozytywistów, zwracając uwagę na problematykę wsi, emancypację kobiet oraz asymilację Żydów (tzw. kwestia żydowska) czyta ze zrozumieniem artykuł Elizy Orzeszkowej wykazuje, że tekst Elizy Orzeszkowej ma charakter tekstu publicystycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym były praca organiczna i praca u podstaw odnajduje w artykule E. Orzeszkowej informacje o sytuacji kobiet w XIX w. wyjaśnia pojęcia: emancypantka, feministka (wskazuje różne zakresy użycia, różnice stylistyczne i chronologiczne) 	<ul style="list-style-type: none"> dyskutuje na temat ról społecznych kobiety, zawodów kobiecych itp. dawniej i współcześnie, zwraca uwagę na znaczenie stereotypu wskazuje różnice między stylem dziennikarskim i publicystycznym omawia cechy językowe tekstów informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> zabiera głos w dyskusji na temat miejsca kobiet we współczesnym życiu politycznym i społecznym, w kulturze i sztuce 	<ul style="list-style-type: none"> Ma świadomość, że Eliza Orzeszkowa była inicjatorką debaty o emancypacji, dostrzega zależność poglądów Orzeszkowej i Milla „Poddaństwo kobiet”
Nowela jako ważny gatunek pozytywistyczny	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje nowelę jako jeden z kluczowych gatunków epoki Wymienia tematy podejmowane w nowelach pozytywistycznych Streszcza znane nowele 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje nowelę jako gatunek literacki określa zasadę kompozycyjną i nastrój wybranej noweli charakteryzuje narratora oraz bohaterów noweli wyjaśnia symboliczne znaczenia przedmiotów określa przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie pojęcie: nowela z sokołem, omawia to pojęcie w odniesieniu do tekstu Wskazuje na wartości uniwersalne w nowelach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek noweli z założeniami programu pozytywistycznego i roli przypisywanej literaturze 	<ul style="list-style-type: none"> Odwołując się do wybranej noweli, wyjaśnia na czym polega mistrzostwo artystyczne utworu
Adam Asnyk- poeta czasów niepoetyckich	<ul style="list-style-type: none"> z pomocą nauczyciela interpretuje wiersz Asnyka zwraca uwagę na sposób przedstawienia zawartych w nich idei 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje wiersz Adama Asnyka, określa postawy, o których mówi osoba mówiąca w wierszu rozpoznaje obecne w tekście środki stylistyczne wskazuje gatunkowe 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje symboliczne treści brązów obecnych w wierszach Asnyka określa zawartą w poezji Asnyka koncepcję człowieka stojącego przed zagadką bytu 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje nostalgiczny i filozoficzny charakter wierszy określa, jaki jest stosunek poety do przemijania charakteryzuje sonety Asnyka na tle tradycji 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie podręcznika prezentuje powstańcze losy polskich pozytywistów i wyjaśnia, jak wpłynęły one na późniejsze poglądy

	• określa nadawcę i odbiorcę w utworze	cechy sonetu		gatunku	tych twórców
Styl urzędowy	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny określa sytuację komunikacyjną w stylu urzędowym • wskazuje i rozpoznaje w tekście charakterystyczne cechy stylu urzędowego • wymienia i rozpoznaje typy tekstów w stylu urzędowym np. życiorys, protokół, sprawozdanie, cv, list motywacyjny, opinia, notatka 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i rozpoznaje w tekście charakterystyczne cechy stylu urzędowego • (dążenie do precyzji i jednoznaczności, schematyzacja i powtarzalność, typowe skróty, przywołanie aktów prawnych, dyrektywność) • charakteryzuje składnię tekstów urzędowych, rozpoznaje jej cechy w tekście • nazywa i rozpoznaje odmiany stylu urzędowego (prawno-urzędowy, kancelaryjno-urzędowy) • potrafi napisać pismo w stylu urzędowym 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje słownictwo i frazeologię typowe dla stylu urzędowego, znajduje je w tekście • charakteryzuje typy tekstów w stylu urzędowym 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje pod kątem językowym teksty napisane stylem urzędowym • tworzy poprawne konstrukcje (związki wyrazowe) używane w stylu urzędowym 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi napisać pismo w stylu urzędowym i dokonać adiustacji tekstu
Naśladowanie rzeczywistości -czyli o stosunku pozytywistów do realizmu w sztuce. Malarstwo realistyczne	<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicję realizmu i naturalizmu • poprawnie posługuje się terminami: sztuka realistyczna, naturalistyczna • rozpoznaje konwencję realistyczną i naturalistyczną w sztuce 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje dzieła malarstwa realistycznego XIX wieku, odnajdując w nich założenia realizmu i odczytując przekaz 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje realizm z naturalizmem w malarstwie • zna i rozpoznaje wybitnych twórców realizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje styl realistyczny w sztuce • dokonuje analizy dzieł malarstwa realistycznego • przedstawia założenia realizmu i naturalizmu jako prądów w sztuce • interpretuje dzieła sztuki realistycznej, dostrzegając związek między malarstwem XIX w. i 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje analizy dzieł malarstwa realistycznego, • uwzględniając specyfikę ich tworzywa •

				postulatami pozytywizmu	
Mistrzowie prozy realistycznej i ich dzieła. Powieść sztandarowy gatunek pozytywizmu (przypomnienie utworów poznanych w szkole podstawowej)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego powieść (obok noweli i krótkich form prozatorskich) stała się głównym gatunkiem pozytywizmu • w czytanych utworach rozpoznaje konwencję realistyczną i naturalistyczną, • wymienia cechy powieści realistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cechy powieści realistycznej • wyjaśnia sformułowanie Stendhala, że „powieść ma być zwierciadłem przechadzającym się po gościńcu” • podaje przykłady wielkich powieści realistycznych • przedstawia tematykę i problematykę XIX-w. utworów realistycznych poznanych w szkole podstawowej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zadania prozy realistycznej związane z programem pozytywistycznym • przedstawia cechy powieści realistycznej XIX wieku (świat przedstawiony, obraz społeczeństwa, biografie bohaterów i ich motywacja psychologiczna, narrator i narracja) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia termin: powieść dojrzałego realizmu • zna wielkich mistrzów powieści realistycznej: Balzaka, Dickensa, Stendhala, Gogoła, Tołstoja, Czechowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazuje filozoficzne założenia XIX-wiecznego realizmu
Realizm i naturalizm. Czytamy teksty naukowe	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst naukowy • znajduje w nim potrzebne informacje, przetwarza je, porządkuje hierarchizuje 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje specyfikę tekstu naukowego: odczytuje główną myśl i argumentację, • omawia założenia naturalizmu (wykorzystuje pojęcia, np.: determinizm, dziedziczność) • prezentuje swoje stanowisko w sprawie zapożyczeń w języku polskim, gromadzi argumenty na ten temat, bierze udział w dyskusji • dostrzega najważniejsze różnice między realizmem a naturalizmem 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje charakterystyczne cechy języka i stylu naukowego • dostrzega cechy naturalizmu w utworach literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat realizmu i naturalizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazuje filozoficzne założenia XIX-wiecznego naturalizmu (m.in.. determinizm) i jego związki z rozwojem nauk przyrodniczych

<p>Świat przedstawiony w „Lalce” B. Prusa. Akcja i fabuła utworu.</p> <p>Sztafeta pokoleń-czyli „Trzy pokolenia idealistów na tle społecznego rozkładu”</p> <p>Wokulski-bohater niejednoznaczny Bohaterowie i „ich miejsca”</p> <p>Narracja i kompozycja „Lalki”</p> <p>Topos świata teatru</p> <p>„Lalka” -powieścią o miłości.</p> <p>Warszawa Prusa. Jak została ukazana w „Lalce”?</p> <p>Sklep-czyli ponadczasowe centrum świata</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawia tematykę Lalki, streszcza wątki, opowiada losy bohaterów • charakteryzuje świat przedstawiony utworu • omawia budowę akcji i fabuły • charakteryzuje bohaterów, ich motywacje, osobowości, język itp. • ćwiczy umiejętność pracy z fragmentem utworu literackiego • dostrzega, że Wokulski to postać złożona o cechach romantycznych i pozytywistycznych • 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie Lalki omawia cechy powieści dojrzałego realizmu • przedstawia szeroki i bogaty obraz życia społecznego (panoramiczność) • analizuje sposoby indywidualizacji postaci • wskazuje cechy typowe w zindywidualizowanych postaciach • przedstawia krytyczny i pesymistyczny obraz polskiego społeczeństwa zawarty w Lalce (wielkie rozczarowania epoki i kryzys programu pozytywistycznego) • interpretuje Lalkę jako powieść o miłości, społeczeństwie, rodzącym się kapitalizmie, „rozkładzie” społecznym, mieście • charakteryzuje Wokulskiego jako złożoną postać o cechach romantycznych i pozytywistycznych, potrafi wskazać te cechy • przywołuje cytaty 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia kompozycję dzieła i wyjaśnia jej funkcję • w pogłębiony sposób analizuje psychologiczne portrety postaci ukazanych w Lalce • rozpoznaje w utworze obecność aluzji literackich i określa ich funkcje • odczytuje informacje ukryte w ezopowym języku, jakim mówi się o powstaniu styczniowym i wcześniejszych zrywach narodowowyzwoleńczych • charakteryzuje przestrzeń powieściową • dostrzega wpisany w powieść topos świata teatru • analizuje język i styl każdego z narratorów (np. wskazuje monolog wewnętrzny, mowę pozornie zależną; określa funkcje tych środków) • określa artystyczną funkcję zastosowanych w powieści retrospekcji • wskazuje w Lalce: tragizm, komizm, ironię, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozważa funkcje otwartego zakończenia powieści • w pogłębiony sposób interpretuje tytuł powieści, odnosząc go m.in. do toposu człowieka- marionetki w rękach losu • analizuje językowe sposoby indywidualizacji bohaterów • wskazuje stylizację środowiskową (np. germanizmy w języku Mincla, język Żydów, elementy gwarowe w mowie postaci pochodzących ze wsi) • w pogłębiony sposób i z uwzględnieniem kontekstu kulturowego analizuje źródła tragizmu Wokulskiego • dokonuje syntezy zagadnień dotyczących powieści pozytywistycznej • dostrzega w Lalce rozrachunek z programem pozytywistycznym (kryzys ideałów pozytywistycznych) • wyjaśnia na czym polega uniwersalność i ponadczasowość utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje Lalkę jako powieść o Warszawie drugiej połowy XIX w., przygotowuje na ten temat prezentację, w której ukaże różne realia społeczne i obyczajowe (ulice, wydarzenia, rozrywki, stroje, zajęcia ludzi itp.) • wykorzystuje literaturę naukową do pogłębienia interpretacji utworu • odwołując się do tekstu, wyjaśnia na czym polega specyfika humoru Prusa, określa jego funkcję
---	--	--	--	---	--

		<p>dotyczące sytuacji warszawskich Żydów, komentuje relacje Polaków z innymi nacjami</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwraca uwagę na bogactwo szczegółów • wskazuje rolę każdego z narratorów 	humor, wskazuje właściwe fragmenty		
<p>„Lalka” czyli polski pozytywizm -J. Kaczmarzski (dialogi z tradycją)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę i problematykę utworu • Kaczmarzskiego • krótko prezentuje autora utworu • interpretuje utwór, dostrzegając w nim streszczenie fabuły Lalki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje dominantę kompozycyjną wiersza • wskazuje zastosowane w wierszu środki językowe i stylistyczne, określa ich funkcje • odczytuje zawartą w wierszu ocenę powieści Prusa 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje informacje o autorze pieśni • wykorzystuje kontekst twórczości Kaczmarzskiego i sytuacji, w jakiej tworzył, do odczytania przekazu wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w wierszu topos świata teatru, określa jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • Wypowiada się na temat muzycznej oprawy wiersza (i jego wersji wokalne)
<p>O czym oraz w jaki sposób informują nas prasa, radio i telewizja? Styl dziennikarsko-publicystyczny.</p> <p>Esej, reportaż, felieton. Gatunki publicystyczne i ich specyfika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę prasy w pozytywizmie • charakteryzuje styl dziennikarski i publicystyczny • charakteryzuje typowe gatunki publicystyczne (esej, reportaż, felieton) • wymienia rodzaje tekstów, w których występuje styl dziennikarsko-publicystyczny • podaje najważniejsze cechy stylu dziennikarsko- 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między stylem dziennikarskim i publicystycznym • omawia cechy językowe tekstów informacyjnych • podaje przykłady szablonów językowych • odróżnia styl dziennikarski (informacji prasowej) od stylu publicystycznego (np. tekstów komentujących) określa funkcje każdego z nich • rozpoznaje akronimy 	<ul style="list-style-type: none"> • w tekstach informacji prasowych i artykułów wskazuje funkcje językowe: informacyjną, impresywną, poetycką • charakteryzuje styl dziennikarski (styl informacji prasowej) i styl publicystyczny • w czytanych tekstach wskazuje cechy językowe i stylistyczne każdego z nich • wyjaśnia, czym są akronimy i jak się je tworzy, rozróżnia rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> • W tekście publicystycznym wskazuje zabiegi językowe nadające mu indywidualność • Analizuje (w czytanych tekstach) stylistyczne sposoby angażowania uwagi czytelnika • Charakteryzuje gatunki • Publicystyczne: felieton, reportaż, list • uczestniczy w dyskusji na temat różnic między językiem telewizji i językiem radia 	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazuje stylistyczne wykładniki humoru, satyry, ironii, sarkazmu (odróżnia te pojęcia) • Analizuje przyczyny i cele tendencji do potoczności we współczesnym języku mediów • Na podstawie podręcznika omawia rolę publicystyki w okresie pozytywizmu

	publicystycznego	(skrótowce) • wyjaśnia, jakimi gatunkami są: reportaż, felieton, list	akronimów	• na konkretnych przykładach wskazuje różnice między stylem dziennikarskim i publicystycznym	
Pozytywiści i historia. Powieść historyczna w pozytywizmie. (utwory poznane w szkole podstawowej np: „Quo vadis”, „Krzyżacy” H. Sienkiewicza.	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady powstałych w okresie pozytywizmu utworów literackich i dzieł malarskich o tematyce historycznej; wymienia ich twórców • określa, jaki był stosunek pisarzy pozytywistów do historii • streszcza ww utwory i ich wątki, wymienia i charakteryzuje bohaterów • określa czas i miejsca wydarzeń każdej z powieści <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsca wydarzeń każdej z powieści • rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> • wyjaśnia, jak w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> Sienkiewicz traktuje historię <ul style="list-style-type: none"> • Rozpoznaje i nazywa wartości uniwersalne i narodowe obecne w powieściach Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim byli stańcacy i na czym polegał ich konserwatyzm; • interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) w <i>Krzyżakach</i> i <i>Quo vadis</i> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia propozycję interpretacji <i>Quo vadis</i>, wskazując argumenty w treści utworu; interpretuje jego treści symboliczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia A. Dumasa jako XIX-wiecznego pisarza historycznego • wymienia szkoły historyczne: warszawską i krakowską; krótko charakteryzuje założenia każdej z nich, wskazuje przedstawicieli, czasopisma itp. • odnajduje w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszcza i szpady, eposu, westernu, a nawet baśni 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje gawędę szlachecką jako poprzedniczkę XIX-wiecznej prozy historycznej
Ku pokrzepieniu serc...Historia ukazana w „Potopie” H. Sienkiewicza	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza utwór, opowiada wątki, fragmenty, wymienia bohaterów • przedstawia tematykę 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje powieściowe wizerunki magnaterii i średniej szlachty • wskazuje sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i interpretuje fragmenty utworu, wskazuje środki wyrazu artystycznego i określa ich 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszcza i szpady, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w <i>Potopie</i> inspiracje <i>Pamiętnikami</i> Paska • rekonstruuje schemat

<p>Sposoby kreowania świata przedstawionego w Potopie. Akcja i fabuła utworu</p> <p>Nie tylko Kmicic... Bohaterowie i bohaterki Potopu oraz kryteria ich wartościowania</p> <p>Sceny batalistyczne w powieści Sienkiewicza, ich stylistyka i funkcje</p> <p>Powieść „plaszcz i szpady”, epos, western, baśń czy fantasy? O różnorodności gatunkowej utworu.</p> <p>Język i styl utworu. Archaizacja</p>	<p>i problematykę powieści</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa czas i miejsce wydarzeń • wskazuje w utworze cechy powieści historycznej • rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja i fabuła, wątki, bohaterowie...) • charakteryzuje postacie (historyczne i fikcyjne) oraz kryteria ich oceny 	<p>heroizacji i sakralizacji wybranych bohaterów</p> <ul style="list-style-type: none"> • w kreacjach bohaterów wskazuje nawiązania do etosu rycerskiego • streszcza losy Kmicica, odnajdując w nim kontynuację wzorca bohatera romantycznego (J. Soplicy) • przedstawia wybrane typy postaci (np. zdrajców) • wyjaśnia tytułową metaforę potopu, odwołując się do odpowiednich fragmentów powieści • Charakteryzuje Sienkiewiczowski sposób mówienia o wojnie (na podstawie samodzielnie znalezionych fragmentów) • wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa • rozpoznaje archaizację w tekście (np. we fragmencie <i>Potopu</i>); wskazuje służące jej środki językowe 	<p>funkcje</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabiera głos w dyskusji na temat sposobu ukazania (i deformowania) historii; uzasadnia własne sądy i opinie • rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe • w interpretacjach wykorzystuje literaturę naukową związaną z powieścią • analizuje język i styl utworu, zwracając uwagę na ich zróżnicowanie • wskazuje stylizację biblijną i określa jej funkcję • określa miejsce tematu historycznego w malarstwie 2 poł. XIX w. • wyjaśnia terminy: archaizacja, archaizm • rozróżnia archaizmy leksykalne i rzeczowe • określa funkcje archaizacji zastosowanej w <i>Potopie</i> 	<p>eposu, westernu, a nawet baśni</p> <ul style="list-style-type: none"> • zabiera głos w klasowej dyskusji na temat wzorców patriotyzmu obecnych w <i>Trylogii</i>; ocenia ich aktualność • analizuje sceny batalistyczne, wskazując środki służące idealizacji, sakralizacji i mitologizacji • redaguje wprowadzenie do dyskusji na temat <i>Potopu</i> jako książki ukazującej polski charakter narodowy • wyjaśnia, na czym polegała Sienkiewiczowska mityzacja wydarzeń i postaci historycznych • porównuje <i>Potop</i> z innymi powieściami historycznymi (Sienkiewicza i innych autorów) • rozróżnia archaizmy: fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze itp. • wymienia formy językowe, które mogą pełnić funkcję archaizującą (nie będąc faktycznymi archaizmami) 	<p>kompozycyjny, na którym Sienkiewicz opiera swe powieści</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje krótki referat o życiu i twórczości Sienkiewicza, kładąc nacisk na wybrany aspekt sylwetki pisarza (np. miłości jego życia, podróże, zainteresowania antykiem itp.) i wygłasza go w interesujący sposób
<p>Potop na ekranie . Recenzujemy filmową</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wyraża swoją krytyczną opinię na temat filmu, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze recenzję filmu zrealizowanego na 	<ul style="list-style-type: none"> • W recenzji filmu uwzględnia środki 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje środki filmowe, za pomocą których reżyser 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokonuje analizy porównawczej innych

adaptację powieści w reż. J. Hoffmana	ocenia grę aktorską, wypowiada się na temat zdjęć, ocenia sceny batalistyczne <ul style="list-style-type: none"> Ocenia walory filmu 	podstawie wybranej części <i>Trylogii</i> <ul style="list-style-type: none"> redaguje wypowiedzi argumentacyjne w różnych formach na temat utworu; formułuje tezy i popiera je argumentami 	filmowe, ocenia kreacje aktorów, dostrzega szczegóły związane z ogólnym efektem ekranizacji	przeniósł na ekran postacie i idee Sienkiewiczowskie <ul style="list-style-type: none"> ocenia ogólny efekt ekranizacji (zaspokojenie oczekiwań czytelników) 	części Trylogii ekranizowanej przez J. Hoffmana
„Geniusz łatwej urody”. O co Gombrowicz oskarża Sienkiewicza?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co miał na myśli Gombrowicz, nazywając Sienkiewicza „geniuszem łatwej urody”, który uprawia „igraszki wartościami” wyjaśnia, o co właściwie Gombrowicz oskarża Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega przewrotność sposobu prowadzenia wywodu wskazuje w tekście Gombrowicza argumenty, ocenia je ustosunkowuje się do tez pisarza na temat twórczości Sienkiewicza (popiera je lub polemizuje z nimi) uczestniczy w klasowej dyskusji na temat twórczości Sienkiewicza, formułuje tezy i popiera je argumentami, odwołując się do konkretnych utworów 	<ul style="list-style-type: none"> ustosunkowuje się do opinii Gombrowicza przychyla się do niej lub ją odrzuca, uzasadniając swoje stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje i wygłasza przemówienie „Obrona Sienkiewicza” będące polemiką z tezami Gombrowicza 	<ul style="list-style-type: none"> w różnych źródłach znajduje informacje o wpływie twórczości Sienkiewicza na polskie społeczeństwo i wykorzystuje je w swoich wypowiedziach
Paraboliczny charakter noweli „Z legend dawnego Egiptu” B. Prusa.	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia tematykę i problematykę utworu rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, akcja, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę utworu, wskazuje cechy gatunkowe noweli wskazuje w utworze środki kompozycyjne i inne środki artystyczne; 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje utwór w kontekście historycznym 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje utwór w kontekście historycznym, egzystencjalnym, historycznoliterackim wyjaśnia, w czym tkwi arcyzm utworu (arcydzieło 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje utwór z innymi nowelami B. Prusa (i innymi nowelami XIX-wiecznymi) wskazuje w tekście

	<p>narracja)</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera i przedstawia jego motywację 	<p>określa ich funkcje</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega paraboliczny charakter utworu, odczytuje treści symboliczne • nazywa obecne w utworze wartości uniwersalne • syntezuje wiedzę o noweli jako gatunku literackim; przedstawia jej rozwój • 		<p>nowelistycznej zwięzłości)</p> <ul style="list-style-type: none"> • w dłuższej wypowiedzi argumentacyjnej wykazuje uniwersalny charakter noweli 	<p>sentencje</p>
<p>Watki antyczne w twórczości polskich pozytywistów (H. Sienkiewicz „Quo vadis”-powtórzenie wiadomości ze szkoły podstawowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia tematykę i problematykę poznanych w szkole podstawowej i znanych z samodzielnej lektury utworów historycznych Henryka Sienkiewicza (<i>Quo vadis</i>) • streszcza utwory i ich wątki, wymienia i charakteryzuje bohaterów • określa czas i miejsca wydarzeń powieści • wymienia i charakteryzuje bohaterów • określa czas i miejsca wydarzeń powieści • rozpoznaje sposoby kreowania świata 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) • interpretuje <i>Quo vadis</i> wyjaśnia, jak Sienkiewicz traktuje historię w tym utworze • wyjaśnia tytuł i genezę powieści <i>Quo vadis</i> • przedstawia uogólnioną koncepcję odczytania <i>Quo vadis</i> jako dzieła o triumfie chrześcijaństwa i upadku starożytnego Rzymu • odczytuje obrazy H. Siemiradzkiego o tematyce antycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów) • 	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawia propozycję interpretacji <i>Quo vadis</i>, wskazując argumenty w treści utworu • interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworów • wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały, w tym teksty naukowe na temat XIX-wiecznych powieści historycznych • porządkuje znalezione informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje samodzielnie znalezione materiały, w tym teksty naukowe na temat XIX-wiecznych powieści historycznych • Tworzy bazy danych

	<p>przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, motywów)</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje <i>Quo vadis</i> wyjaśnia, jak Sienkiewicz traktuje historię w tym utworze 	<p>zestawia je z właściwymi scenami z powieści Sienkiewicza</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedzi argumentacyjne w różnych formach • poszukuje informacji na temat XIX-wiecznych powieści historycznych w różnych źródłach (w tym internetowych) • 			
<p>W holdzie bohaterom ...Analiza i interpretacja „Gloria victis” E. Orzeszkowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza nowelę • charakteryzuje troje pierwszoplanowych bohaterów, wskazując źródła ich tragizmu • interpretuje tytuł noweli 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega idealizacja i heroizacja postaci R. Traugutta • wskazuje symboliczny charakter mogiły bezimiennych powstańców • charakteryzuje sposób prowadzenia narracji i określa jego funkcję • rozpoznaje zabieg personifikacji (narracja) i określa jej funkcję • przedstawia paraboliczny charakter noweli, wykazuje uniwersalność jej przekazu • opisuje obraz Grottgera, rozpoznając i jego symboliczność • wykorzystuje 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia genezę noweli • wskazuje w noweli elementy historyczne i autobiograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję baśniowej stylizacji języka narracji utworu • porównuje sposób przedstawienia powstania styczniowego w noweli i w <i>Nad Niemnem</i> • zestawia sposób przedstawienia klęski powstańców w utworach Orzeszkowej i na obrazie Grottgera 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje cechy prozy poetyckiej

		w interpretacji noweli test naukowy; znajduje i przetwarza potrzebne informacje			
<p>Zwierciadło przechadzające się po gościńcu...</p> <p>Język pozytywizmu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje pod względem językowym fragmenty utworów pozytywistycznych; • rozpoznaje różne rodzaje zdań (pojedyncze, złożone, wielokrotnie złożone) 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje pod względem językowym fragmenty utworów pozytywistycznych; uwzględnia słownictwo i słowotwórstwo, fleksję, składnię i frazeologię • rozpoznaje różne rodzaje zdań (pojedyncze, złożone, wielokrotnie złożone) i określa ich funkcje w tekstach • rozpoznaje argumentacyjny charakter konstrukcji składniowych • wymienia najważniejsze cechy językowe i stylistyczne utworów pozytywistycznych (np. elementy języka mówionego w dialogach, indywidualizacja języka, zapożyczenia) • wskazuje: monologi, dialogi, mowę pozornie zależną, narrację trzeciosobową, bezpośrednie komentarze odautorskie; określa ich funkcje w utworach 	<ul style="list-style-type: none"> • na konkretnych przykładach (utworów Prusa, Orzeszkowej i Sienkiewicza) wskazuje językowe sposoby charakteryzowania bohaterów (np. zróżnicowane rodzaje zdań, specyficzne słownictwo, zapożyczenia, indywidualizmy językowe) • rozpoznaje archaizację (np. w powieściach historycznych) i określa jej funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób realistyczny i naturalistyczny charakter utworów literackich wpłynął na ich styl • przedstawia założenia języka artystycznego doby pozytywizmu (utwór literackim odbiciem świata, utylitaryzm literatury) • dostrzega w utworach pozytywistycznych kontrasty stylistyczne, objaśnia je, cytując odpowiednie fragmenty • w czytanych utworach wskazuje różnice między cechami stylu narratora i postaci literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje różne techniki opisu stosowane przez najważniejszych autorów pozytywistycznych: Prusa, Orzeszkową, Sienkiewicza (np. opis statyczny i dynamiczny; zmysłowość opisu, zróżnicowanie składniowe zdań) • wyjaśnia, jakie są przyczyny licznych zapożyczeń w utworach pozytywistycznych • przedstawia sytuację języka polskiego w 2 połowie XIX-wieku; określa jaki był styl języków zaborców na polszczyznę

		<ul style="list-style-type: none"> dostrzega w tekstach utworów pozytywistycznych środki stylistyczne (np. różne rodzaje metafor), określa ich funkcje 			
<p>„Zbrodnia i kara” Dostojewskiego powieść o grzechu, cierpieniu i odkupieniu.</p> <p>Problematyka utworu.</p> <p>Raskolnikow, Marmieladow, Sonia i inni. Portrety psychologiczne bohaterów i sposoby ich kreowania.</p> <p>Prawda o naturze człowieka ukazana w „Zbrodni i karze”.</p> <p>Miasto występku i zbrodni ponury obraz Petersburga.</p> <p>Sposoby prowadzenia narracji.</p> <p>Powieść polifoniczna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> określa problematykę Zbrodni i kary wyraża własną opinię na temat dzieła Fiodora Dostojewskiego charakteryzuje miasto (Petersburg) przedstawione w powieści, wskazując zagrożenia, jakie niesie charakteryzuje Raskolnikowa i rekonstruuje motywację jego czynów przedstawia pozostałe postacie powieści, charakteryzuje je i interpretuje ich decyzje (Marmieladow, Sonia, Swidrygajłow, Dunia, Razumichin) 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje się znajomością tematyki utworu, przedstawia jego problematykę streszcza akcję i poszczególne wątki rozpoznaje realistyczną konwencję utworu przedstawia sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego (akcja i fabuła, czas i miejsce wydarzeń, postacie, narracja) analizuje monologi wewnętrzne głównego bohatera; określa ich funkcję wypowiada własne opinie na temat bohaterów interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną analizuje obraz inteligencji rosyjskiej ukazany w powieści 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje powieść jako utwór o grzechu (zbrodni), karze i odkupieniu dokonuje syntezy: obraz miasta w powieści XIX w. zestawia teorię Raskolnikowa z filozofią Nietzschego, wyciąga wnioski rekonstruuje proces nawrócenia Raskolnikowa, podkreślając obecność pierwiastka mistycznego interpretuje wybrane sny Raskolnikowa 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie podręcznika przedstawia informacje o F. Dostojewskim, jego życiu, poglądach, twórczości zestawia teorię Raskolnikowa z filozofią Nietzschego, wyciąga wnioski analizuje i interpretuje sny Raskolnikowa odczytuje rolę Soni (w życiu Raskolnikowa i innych postaci) w kontekście religijnym relacjonuje grę, jaką prowadzą Raskolnikow i Porfiry rekonstruuje proces nawrócenia Raskolnikowa, podkreślając obecność pierwiastka mistycznego wykorzystuje topos labiryntu do opisania przestrzeni miasta, w której porusza się Raskolnikow interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> 	<ul style="list-style-type: none"> W obrazie Petersburga odnajduje topos wielkiej wszetecznicy, współczesnej Sodomy wyjaśnia termin powieść polifoniczna i odnosi go do Zbrodni i kary interpretuje powieść, wykorzystując potrzebne konteksty: historyczny (rodzący się socjalizm), filozoficzny (nihilizm), społeczny, biograficzny (sytuacja osobista Dostojewskiego) porównuje obraz Syberii w <i>Zbrodni i karze</i> z obrazem znanym z literatury romantycznej

		<ul style="list-style-type: none"> • • tworzy portret psychologiczny Raskolnikowa, zwracając uwagę na motywy postępowania bohatera, jego stosunek do zbrodni • przedstawia relację: Raskolnikow–sędziego Porfiry • charakteryzuje Sonię, określa jej relacje z rodziną, stosunek do Raskolnikowa • wypowiada własne opinie na temat wybranych bohaterów, np. Swidrygajłowa • interpretuje <i>Zbrodnię i karę</i> jako powieść psychologiczną, kryminalną • wypowiada się na temat zagrożeń związanych ze zbytnim zaufaniem rozumowi 		<p>jako powieść o konflikcie rozumu i natury oraz utworów o tajemnicach ludzkiej duszy</p> <ul style="list-style-type: none"> • w pogłębiony sposób interpretuje obecne w utworze nawiązania biblijne • wyjaśnia termin powieść polifoniczna i odnosi go do <i>Zbrodni i kary</i> • określa stosunek Dostojewskiego do Polski i Polaków • zabiera głos w dyskusji na temat utworu 	
<p>Miasto w literaturze i malarstwie pozytywizmu. Synteza. B. Prus „Lalka”; F. Dostojewski, „Zbrodnia i kara”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, charakteryzuje i opisuje miasta ukazane w czytanych utworach • analizuje fragmenty utworów przedstawiające miasta 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje konwencje literackie, w jakich są przedstawione • wskazuje środki stylistyczne i językowe i określa ich funkcje • interpretuje treści 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia obrazy miast ukazanych w różnych epokach z światopoglądem epoki pozytywizmu, jej programem społecznym i estetycznym, zjawiskami 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje syntezy: obraz miasta w powieści XIX w. • interpretuje porównawczo obrazy miasta ukazane w różnych utworach literackich i dziełach malarskich 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje kontynuacje i nawiązania związane z przedstawionymi w literaturze pozytywistycznej obrazami miasta,

	<ul style="list-style-type: none"> określa związek obrazu miast z problematyką utworu, w którym jest przedstawione 	<p>alegoryczne i symboliczne</p> <ul style="list-style-type: none"> interpretuje obrazy przedstawiające pejzaż kulturowy i sceny rodzajowe różnych miast; uwzględnia specyfikę ich tworzywa porównuje obrazy miasta ukazane w różnych utworach i dziełach malarskich 	<p>społecznymi i kulturowymi</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzega kontynuacje i nawiązania (literackie i kulturowe) poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym internetowych porządkuje znalezione informacje w problemowe całości przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnej wypowiedzi argumentacyjnej, referatu, prezentacji; wykorzystuje środki pozajęzykowe, w tym technologię komputerową i multimedia 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty, w tym kontekst macierzysty utworu, historyczny, społeczny, filozoficzny itp. 	<p>w tym motywy mitologiczne i biblijne</p> <ul style="list-style-type: none"> tworzy bazy danych na temat obrazu miasta w literaturze drugiej poł. XIX wieku sporządza bibliografię zagadnienia wykorzystuje formę projektu w przedstawieniu efektów swojej pracy
<p>Synteza wiadomości o literaturze i sztuce pozytywizmu: zagadnienia: utylitaryzm w literaturze i sztuce; optymistyczne i pesymistyczne oblicze polskiego pozytywizmu; wiara w postęp i agnostycyzm; realizm i naturalizm w literaturze i sztuce;</p>	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie znanych utworów przedstawia główne postawy, prądy filozoficzne i kierunki w literaturze pozytywistycznej na wybranych przykładach charakteryzuje główne gatunki pozytywistyczne: powieść, nowelę, powieść historyczną 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie znanych utworów przedstawia główne postawy, prądy filozoficzne i kierunki literatury pozytywistycznej wskazuje ważne tematy i zadania literatury pozytywistycznej syntetycznie przedstawia częste wątki i motywy literatury 	<ul style="list-style-type: none"> na przykładach wybranych dzieł sztuki omawia założenia realizmu i naturalizmu XIX-wiecznego porządkuje znalezione informacje w problemowe całości, sporządza bazy danych przedstawia efekty swojej pracy w formie spójnych wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia filozoficzne podstawy epoki na przykładach wybranych dzieł sztuki omawia założenia XIX-wiecznego realizmu i naturalizmu syntetycznie przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego w utworach realistycznych i pozytywistycznych, przywołuje właściwe 	<ul style="list-style-type: none"> prezentując różne zagadnienia dotyczące literatury pozytywistycznej (wiadomości zdobyte w szkole uzupełnia samodzielnie znalezionymi w bibliotekach, internecie itp.) określa konwencje literackie dominujące

<p>powieść dojrzałego realizmu; problem zła.</p>		<p>pozytywistycznej oraz kreacje bohaterów</p> <ul style="list-style-type: none"> • na wybranych przykładach charakteryzuje główne gatunki pozytywistyczne: powieść, nowelę, powieść historyczną • przedstawia cechy powieści dojrzałego realizmu; odnosi je do znanych utworów • określa rolę publicystyki w epoce • charakteryzuje program polskich pozytywistów i jego wpływ na literaturę i sztukę • na przykładach poznanych utworów przywołuje opozycje: swojskość i obcość, przestrzeń otwarta–zamknięta, ład–chaos • charakteryzuje przestrzenie kulturowe obecne w literaturze pozytywizmu: dwór i zaścianek, nadniemeńska arkadia, miasto, wieś • poszukuje informacji w różnych źródłach, w tym internetowych 	<p>argumentacyjnych (ustnych i pisemnych); wykorzystuje technologię multimedialną</p> <ul style="list-style-type: none"> • syntetycznie przedstawia literaturę i sztukę romantyzmu i pozytywizmu, sytuując je w szerokim kontekście kulturowym • porównuje gatunki literackie preferowane w każdej z epok; wyjaśnia przyczyny • wskazuje najważniejsze konteksty (historyczne, filozoficzne, społeczne, kulturowe itp.) wpływające na obraz literatury i sztuki każdej epoki 	<p>przykłady</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje porównawczo utwory literackie i dzieła malarskie podejmujące podobne tematy lub konwencje • charakteryzuje cechy języka i stylu utworów pozytywistycznych • rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl autorów pozytywistycznych (Orzeszkowej, Prusa, Konopnickiej, Sienkiewicza) oraz wybranych dzieł (np. <i>Potopu</i>, <i>Gloria victis</i>) • (F) wygłasza samodzielnie przygotowany referat, prezentując różne zagadnienia dotyczące literatury pozytywistycznej (wiadomości zdobyte w szkole) • porównuje problematykę dominującą w literaturze i sztuce romantyzmu i pozytywizmu, wskazuje obszary zainteresowań każdej z epok 	<p>w każdej z epok, odnosi je do konkretnych utworów</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje język i styl utworów romantycznych i pozytywistycznych
---	--	---	---	---	---

<p>Wypracowanie/ dłuższa wypowiedź na temat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy dłuższą wypowiedź pisemną i ustną na temat • wie, czym jest estetyka wypowiedzi • dba o estetykę własnych wypowiedzi pisemnych i ustnych • dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je • określa podstawowe typy błędów językowych • odwołuje się do tekstów kulturowych • buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności • nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • próbuje zwiększać własną kompetencję językową • nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaka jest norma składniowa współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) • wyjaśnia, jaka jest norma fleksyjna współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) • stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności • próbuje w wypowiedziach stosować podstawowe zasady logiki i retoryki • zwraca uwagę na własną kompetencję językową • stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny błędów językowych pojawiających się w pracach uczniowskich • na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności • na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej • na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła • na ogół dokonuje interpretacji porównawczej 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje błąd językowy jako naruszenie normy • wyjaśnia, czym jest norma językowa, a czym uzus • buduje wypowiedzi o wysokim stopniu złożoności • stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • ma świadomość własnej kompetencji językowej • stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • odczytuje rozmaite sensy dzieła • dokonuje interpretacji porównawczej 	<ul style="list-style-type: none"> •
--	---	---	--	---	---

	<p>jakich może być on odczytywany</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła • podejmuje próbę dokonania interpretacji porównawczej • czyta ze zrozumieniem teksty publicystyczne • wykorzystuje w odpowiedzi na pytania wiedzę z zakresu języka 	<p>innych dziedzin humanistyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • stara się odczytać rozmaite sensy dzieła 			
--	--	---	--	--	--

MŁODA POLSKA

<p>MŁODA POLSKA: wprowadzenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje ramy chronologiczne Młodej Polski • wymienia i wyjaśnia nazwy epoki: <i>Młoda Polska</i>, <i>modernizm</i>, <i>fin de siècle</i>, <i>neoromantyzm</i> • tłumaczy, co oznacza pojęcie ludomania, dekadentyzm • wymienia nazwiska czołowych filozofów i 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przemiany kulturowe epoki • podaje przykłady związków pomiędzy Młodą Polską a romantyzmem • omawia najważniejsze założenia filozofii • wymienia cechy charakterystyczne stylów modernistycznych i objaśnia je na przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę wydarzeń wyznaczających początek Młodej Polski • czyta ze zrozumieniem fragmenty tekstów filozoficznych • wskazuje i ilustruje przykładami najważniejsze tematy sztuki modernistycznej • omawia twórczość najważniejszych artystów 	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej (eksperymenty, inspiracje naturalistyczne, liryzacja, psychologizm) • analizuje modernistyczne dzieło sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu • w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, topoty i symbole obecne w sztuce Młodej Polski • wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomiczność epoki (współwystępowanie różnych prądów i
--	---	---	---	---	--

	<p>myślicieli epoki : Nietzsche, Schopenhauer, Bergson</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne epoki • charakteryzuje dramat symboliczny • rozpoznaje dzieła sztuki modernistycznej • zna pojęcia: impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, secesja 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje dzieła Młodej Polski 	<p>modernizmu</p>		<p>kierunków) opisuje twórczość modernistycznych artystów</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje i ocenia dzieła modernistyczne
--	--	---	-------------------	--	--

<p>Pesymizm końca wieku i jego wyraz w wierszu: Kazimierza Przerwy- - Tetmajera „Koniec wieku XIX”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem utwory K. Przerwy - Tetmajera • określa rodzaj liryki występujący w utworze wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego utworów • wskazuje elementy światopoglądu modernistycznego • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego • odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku postawy dekadentyzmu, znużenia, przesytu • wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie utworów wskazuje różne drogi ucieczki od „ból istnienia”, takie jak nirwana, miłość zmysłowa, sztuka • na podstawie wierszy charakteryzuje światopogląd poety • wskazuje charakterystyczne symbole i motywy młodopolskie (np. „osmętnica”, sen, droga, rzeka, dym), interpretuje je • wyjaśnia przyczyny nagromadzenia motywów eschatologicznych i związanych z młodopolską duchowością • odczytuje Koniec wieku XIX jako manifest młodego pokolenia wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty na podstawie utworów wskazuje różne drogi ucieczki od „ból istnienia”, jak nirwana, miłość • zmysłowa, sztuka wyjaśnia termin „nirwana” 	<ul style="list-style-type: none"> • określa filozoficzne źródła postawy dekadencej (Arthur Schopenhauer) • określa charakter modernistycznej liryki miłosnej • wyjaśnia, na czym polegał katastrofizm schyłku wieku; odnajduje jego przejawy w czytanych utworach • charakteryzuje poetykę czytanych wierszy, wskazując typowe i specyficzne środki stylistyczne • określa sposoby wykorzystania przez literaturę i sztukę młodopolską inspiracji orientalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w wierszach topos podróży i określa jego funkcję określa filozoficzne źródła postawy dekadencej (Schopenhauer) przykłady motywów związanych z młodopolską duchowością interpretuje czytane utwory, wykorzystując konteksty filozoficzne i biograficzne przedstawia sylwetkę twórczą K. Przerwy-Tetmajera jako „liryka pokolenia” 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie interpretuje wiersze, charakteryzując ich poetykę i problematykę • porównuje obraz kultury schyłku wieków XIX i XX • komentuje zestawienie nazw: modernizm i postmodernizm
---	--	---	--	---	---

<p>Młodopolskie pejzaże duszy (dotkniętej chorobą wieku). K. Przerwa- Tetmajer, „Anioł Pański”, L. Staff „Deszcz jesienny”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersze młodopolskie z właściwą dykcją i intonacją • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego odnajduje w wierszach typowe dla schyłku wieku • nastroje (melancholia, smutek, pesymizm) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w wierszach motywy oniryczne i określa ich funkcje interpretuje treści symboliczne utworów wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój melancholii, smutku, przygnębienia, nieokreślonej tęsknoty wskazuje w wierszach motywy eschatologiczne i związane z młodopolską duchowością charakteryzuje atmosferę emocjonalną młodopolskiej liryki pejzażowej • na podstawie analizy środków stylistycznych wskazuje charakterystyczne symbole i motywy młodopolskie (np. „osmętnica”, sen, droga, rzeka, dym), interpretuje je charakteryzuje warstwę brzmieniową czytanych utworów; wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje instrumentację głoskową i wiersz sylabotoniczny; określa ich funkcje wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: filozoficzny, malarski, muzyczny, literacki 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje poetykę czytanych wierszy, wskazując środki stylistyczne charakterystyczne dla liryki młodopolskiej • rozpoznaje w wierszach topos podróży (drogi) i określa jego funkcję • w pogłębiony sposób analizuje warstwę brzmieniową wierszy: układ akcentów, rymy, paralelizmy składniowe, instrumentację głoskową itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie interpretuje czytane utwory, wykorzystując konteksty filozoficzne i biograficzne; charakteryzuje ich poetykę i problematykę • wyjaśnia pojęcie choroby wieku i odnosi je do postaw artystycznych twórców młodopolskich
---	--	--	--	--	--

<p>Sny o potędze. Symboliczna wymowa postaci kowala wykuwającego serce w wierszu L. Staffa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersz z właściwą dykcją i intonacją; określa jego tematykę i problematykę • określa nastrój i uczucia podmiotu lirycznego; odnajduje dążenie do przewyciężenia młodopolskiego pesymizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje symboliczną konwencję wiersza interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworu • dostrzega w wierszu nawiązania do tradycji antycznej i określa ich funkcję • wskazuje środki stylistyczne tworzące nastrój wiersza (m.in. hiperbole, epitety, symbole itp.) • rozpoznaje utwór jako sonet; wskazuje cechy gatunkowe i odnosi je do przekazu dzieła • wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: biograficzny, filozoficzny, kulturowy, literacki • podaje podstawowe informacje o postaci i twórczości L. Staffa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje utwór jako sonet; wskazuje cechy gatunkowe i odnosi je do przekazu dzieła • wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty, w tym: biograficzny, filozoficzny, kulturowy, literacki • podaje podstawowe informacje o postaci i twórczości L. Staffa 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje kreację bohatera lirycznego wiersza • wskazuje filozoficzne konteksty „snów o potędze (Nietzsche) • przedstawia nietzscheanizm jako prąd filozoficzny i określa jego wpływ na kulturę epoki • wyjaśnia, jakie znaczenie dla wymowy wiersza ma jego klasyczna forma sonetu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wiersz <i>Kowal</i> i wybrany wiersz młodopolski o dekadencym charakterze (np. <i>Koniec wieku XIX</i> lub <i>Deszcz jesienny</i>)
--	---	---	--	---	--

<p>Credo młodopolskiego artysty i dramatu jego egzystencji. Kazimierz Przerwa-Tetmajer „Evviva l’arte”, S. Przybyszewski, „Confiteor” (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem manifest Przybyszewskiego, określa jego tematykę i problematykę, wyjaśnia tytuł, wyjaśnia hasło „sztuka dla sztuki”, odwołując się do wiersza, manifestu Przybyszewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje poetykę wiersza: charakteryzuje budowę, wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje, interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworu, określa nadawcę tekstu i opisuje jego stosunek do sztuki oraz społeczeństwa, wyjaśnia hasło „sztuka dla sztuki”, odwołując się do wiersza, manifestu Przybyszewskiego i innych tekstów kultury, wyjaśnia, kim był młodopolski dandy, opisuje relacje wiążące człowieka z miastem w literaturze i sztuce okresu modernizmu, odnosząc się do konkretnych utworów i dzieł sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie czytanych utworów poetyckich i tekstów eseistycznych określa młodopolską koncepcję artysty i sztuki, wyjaśnia, na czym polegał konflikt artysty z filistrem, charakteryzuje styl życia cyganerii (bohemy) artystycznej, wymienia znanych twórców (np. związanych z Krakowem), charakteryzuje obraz artysty ukazany w literaturze 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w wierszu Tetmajera horacjański motyw <i>non omnis moriar</i> • wyjaśnia, czym jest manifest literacki; wskazuje jego cechy w wierszu i tekście Przybyszewskiego, analizuje środki stylistyczne użyte w manifeste Przybyszewskiego, wskazuje przejawy młodopolskiego estetyzmu i postawy artystowskiej, opisuje antynomię jednostki i tłumu, odnosząc się do różnych tekstów kultury • porównuje teksty kultury przedstawiające artystę (np. wiersz, manifest, dzieła malarskie), uwzględniając różnorodne konteksty, precyzuje znaczenia terminów: artysta, cyganeria, dandyzm, filister, przedstawia dandyowskie pojęcie piękna, porównuje koncepcje artysty i sztuki w różnych epokach, sytuując je w różnorodnych kontekstach, przygotowuje krótkie wystąpienia na temat życia i twórczości przedstawicieli krakowskiej bohemy 	<ul style="list-style-type: none"> • w filozofii epoki szuka inspiracji, modernistycznego pojmowania sztuki i artysty, dokonuje syntezy: porównuje koncepcje artysty i sztuki w różnych epokach, sytuując je w różnorodnych kontekstach i wskazując ich kulturowe źródła, wskazuje niezbędność motywów skandalu, prowokacji, bulwersowania opinii publicznej, poszukiwania nowych doznań i podnieć, uznawania sztuki jako wartości najwyższej
---	---	---	---	---	--

<p>Poetyka impresjonizmu a subiektywny opis świata w wierszu: Kazimierza Przerwy-Tetmajera „Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)”</p> <p>Młodopolskie odkrywanie Tatr, Zakopanego i folkloru góralskiego. Tatrzańskie fascynacje artystów- J. Kasprówicz „Krzak dzikiej róży...”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersze z właściwą dykcją i intonacją określa ich tematykę i problematykę dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: przedstawia sytuację liryczną określa, kim jest podmiot liryczny, opisuje jego postawę, nastrój i uczucia analizuje poetykę: charakteryzuje budowę, wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje rozpoznaje elementy prozodyczne wierszy (intonacja, rytm, dynamika), określa ich funkcje rozpoznaje symboliczną konwencję wierszy interpretuje treści symboliczne i alegoryczne utworów wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty charakteryzuje gatunki liryki młodopolskiej: sonet, liryk 	<ul style="list-style-type: none"> • w czytanych wierszach rozpoznaje charakterystyczne dla Młodej Polski style (impresjonizm, symbolizm) rozpoznaje styl impresjonistyczny w malarstwie • na podstawie czytanych utworów wyjaśnia, na czym polegał subiektywizm opisu świata w liryce młodopolskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • szerzej wyjaśnia, czym były i jakie miejsce zajmowały w panoramie epoki: impresjonizm i symbolizm; wskazuje ich podłoże filozoficzne • wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla omawianych stylów (w literaturze i malarstwie), określa ich funkcje • określa miejsce synestezji w liryce młodopolskiej, wskazuje metafory synestezyjne w czytanych utworach przyrodą gór i folklorem góralskim w sztuce przełomu wieków • porównuje wiersze i obrazy impresjonistyczne i symbolistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia symbole typowe dla poezji epoki przedstawia założenia psychoanalizy Freuda i jej wpływ na twórczość epoki określa, w jaki sposób poezja dążyła do ukazania tajemnicy istnienia (symbol, sugestia, zasada powszechnych powinowactw) wskazuje źródła fascynacji • Porównuje różne sposoby wykorzystania formy gatunkowej sonetu (w literaturze różnych epok)
---	---	---	--	--	---

<p>Młodopolskie poszukiwania języka poezji ekspresjonizm. Poetyckie „wadzenie się” z Bogiem w imię cierpiącego człowieka. „Dies irae” J. Kasprówicza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta utwór z właściwą dykcją i intonacją określa jego tematykę i problematykę określa, kim jest podmiot liryczny, opisuje jego nastrój i uczucia rozpoznaje gatunek (hymn) rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej (motywy apokaliptyczne, Adam i Ewa, Szatan, grzech) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje konwencję symboliczną; wskazuje i interpretuje symbole określa budowę i kompozycję dzieła wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje przedstawia intonację wiersza, rytm, rymy, dynamizację; określa ich funkcje • wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty (m. in. biograficzny, literacki, kulturowy) • rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej (motywy apokaliptyczne, Adam i Ewa, Szatan, grzech) i antyczne (prometeizm); wyjaśnia ich funkcje • określa obraz kondycji ludzkiej ukazany w wierszu przedstawia przyczyny prometejskiego buntu Adama rozpoznaje ekspresjonistyczny charakter wiersza, wskazuje charakterystyczne środki artystyczne na podstawie utworu i dzieł malarskich określa charakterystyczne cechy stylu ekspresjonistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje najważniejsze informacje o Hymnach Kasprówicza, sytuując je w biografii twórczej autora • wskazuje obrazy poetyckie, analizuje sposób ich przedstawienia i interpretuje funkcję w utworze • wskazuje elementy, symbole i obrazy nawiązujące do Apokalipsy; określa ich funkcje w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje obraz przestrzeni i sposób jej ukazania w utworze • wskazuje środki artystyczne charakterystyczne dla stylu ekspresjonistycznego; odnosi je do literatury i malarstwa • analizuje metaforykę <i>Dies irae</i> (na podstawie czytanych fragmentów) • porównuje prometejski bunt Adama z buntem Konrada w Wielkiej Improwizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym były katastrofizm i ekspresjonizm przełomu wieków i jakie miejsce zajmowały w panoramie epoki • wskazuje filozoficzne źródła postaw odnalezionych w <i>Dies irae</i> (np. katastrofizmu i prometejskiego wadzenia się z Bogiem) • porównuje utwory literackie i dzieła malarskie o charakterze ekspresjonistycznym
---	---	---	---	---	---

<p>Uspokojenie, pokora, pojednanie z Bogiem i światem. Franciszkanizm i klasycyzm w późnej poezji J. Kasprowicza „Rozmłowała się ma dusza” i L. Staffa „Przedspiew”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta wiersze z właściwą dykcją i intonacją określa ich tematykę i problematykę określa, kim jest podmiot liryczny/bohater liryczny utworów, opisuje jego nastrój i uczucia, stosunek do świata 	<ul style="list-style-type: none"> • określa postawę filozoficzną podmiotu mówiącego, • wskazuje źródła jego miłości do świata określa budowę i kompozycję wierszy wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje określa intonację wierszy, rytm, rymy, dynamikę; określa ich funkcje wykorzystuje w interpretacji potrzebne konteksty m. in. biograficzny, literacki, kulturowy) • porównuje postawę filozoficzną, uczucia, stosunek do świata i Boga itp. w hymnie <i>Dies irae</i> oraz późnych wierszach Kasprowicza 	<ul style="list-style-type: none"> • w czytanych wierszach rozpoznaje klasycyzm i franciszkanizm, wskazuje konkretne cytaty dostrzega w wierszach obecność toposu wędrówki i określa jego funkcję • Określa, na czym polega „pogodzenie się ze światem” w późnej poezji Kasprowicza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: klasycyzm, franciszkanizm; określa, jakie miejsce zajmowały w panoramie epoki • wskazuje motywy franciszkańskie obecne w wierszach Kasprowicza • rozpoznaje nawiązania do dzieł związanych ze św. Franciszkiem • dostrzega nawiązania do tradycji antycznej w wierszu Staffa (klasycyzm, ład, harmonia, postawa stoicka itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w wierszu Staffa aluzję do słów Terencjusza i interpretuje ją • wskazuje filozoficzne źródła postaw odnalezionych w czytanych utworach (stoickiego dystansu i klasycyzmu, a także postawy franciszkańskiej) • porządkuje wiadomości o kierunkach w poezji i sztuce przełomu wieków, definiuje terminy, tworzy bazę danych
--	---	--	---	--	--

<p>Obraz społeczeństwa Polski postyczniowej w opowiadaniu Stefana Żeromskiego: „Rozdzióbią nas kruki, wrony...”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • streszcza, parafrazuje, opowiada utwory określa ich tematykę i problematykę określa elementy świata przedstawionego (czas, miejsce, wydarzenia, wątki...) • przedstawia kompozycje utworów, określa ich cechy gatunkowe (opowiadanie, nowela) • przedstawia i charakteryzuje bohaterów • interpretuje tytuł utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystując różne konteksty dostrzega elementy naturalistyczne i określa ich funkcje w czytanych utworach • odnajduje odbicie problemów społecznych, narodowych i egzystencjalnych • określa sposób ukazania natury i jej funkcje w opowiadaniu • rozpoznaje realistyczną konwencję utworów • określa sposób prowadzenia narracji („oczyma bohaterów”, „oczyma dziecka”) i jego funkcję • wskazuje motywy i sytuacje symboliczne; • odczytuje ich znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką funkcję w utworze <i>Rozdzióbią nas kruki, wrony...</i> pełni ukazane naturalistyczne studium umierania • na podstawie czytanych utworów podaje różne interpretacje stanu niewoli obecne w literaturze młodopolskiej • odnosi się do wartości obecnych w czytanych utworach (np. patriotyzm, altruizm, honor, wierność zasadom...) • porównuje obraz powstania styczniowego w opowiadaniu <i>Rozdzióbią nas kruki, wrony...</i> i w malarstwie Grottera 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje informacje o życiu i twórczości Żeromskiego; • wykorzystuje kontekst biograficzny do pogłębienia odczytania opowiadań • zabiera głos w klasowej dyskusji na temat powinności człowieka wobec tożsamości narodowej, honoru i innych imponderabiliów • interpretuje utwory, wykorzystując różne konteksty (historyczny, literacki, biograficzny, kulturowy...) rozpoznaje artystyczne sposoby budowania nastroju – • w czytanych utworach wskazuje obecność różnych kategorii estetycznych (np. tragizm, patos, ironia) oraz określa ich funkcje • wskazuje stylistyczne wykładniki tragizmu, komizmu, ironii • w sposób pogłębiony charakteryzuje postać Szymona Winrycha i analizuje motywy jego postępowania; dostrzega w nim elementy różnych tradycji • określa funkcję zestawienia postaci bohatera i chłopca obdzierającego trupa 	<ul style="list-style-type: none"> • w kreacjach bohaterów dostrzega nawiązania do tradycji romantycznej (w tym kreacji bohatera romantycznego); • interpretuje je w pogłębiony sposób • analizuje płaszczyznę aksjologiczną utworów • wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja zewnętrzna (np. niewola narodowa, ograniczenia społeczne) determinuje stan ducha jednostki • we fragmentach utworów wskazuje stylistyczne wyznaczniki różnych poetyk i stylów • nazywa stylistyczne sposoby oddawania stanów i przeżyć wewnętrznych bohaterów • na podstawie opowiadań Żeromskiego określa charakterystyczne cechy młodopolskiego naturalizmu • wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja zewnętrzna (np. niewola narodowa, ograniczenia społeczne) determinuje stan ducha jednostki • na podstawie czytanych utworów określa charakterystyczne cechy prozy młodopolskiej,
--	---	---	--	---	--

<p>Świat przedstawiony w powieści Wł. S. Reymonta „Chłopi” i sposoby jego wykreowania.</p> <p>Obrazy wsi i chłopskiego życia w powieści Reymonta.</p> <p>Bohaterowie powieści Wł. S. Reymonta czyli człowiek w rytmach natury.</p> <p>„Chłopi” jako powieść modernistyczna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów indywidualnych i zbiorowych • opisuje przestrzeń wsi jako zamkniętą enklawę i przestrzeń mityczną • wskazuje w powieści różne porządki czasowe („rytmy i toki”) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje fundamenty ładu, na którym jest oparte życie wsi • charakteryzuje moralność, wierzenia i obyczajowość mieszkańców Lipiec wskazuje ich chrześcijańskie i pozachrześcijańskie korzenie • charakteryzuje różnorodne związki człowieka z naturą ukazane w <i>Chłopach</i> • wskazuje różne oblicza narratora i interpretuje ten fakt • określa charakter i funkcję stylizacji gwarowej • na przykładzie wybranych dzieł sztuki porównuje sposób ukazania tematów wiejskich w literaturze i malarstwie omawia najważniejsze dialekty, wskazując najważniejsze cechy każdego z nich • wymienia typy regionalizmów • bierze udział w dyskusji na temat przyczyn zaniku gwar i dialektów we współczesnej polszczyźnie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów, wskazując m.in. biologiczną (naturalistyczną) motywację ich postępowania • charakteryzuje gromadę chłopską jako bohatera zbiorowego powieści • rekonstruuje powszechnie przyjęty system wartości i prawa, jakimi się rządzi zbiorowość • analizuje język i styl każdego z narratorów, wskazując środki charakterystyczne dla różnych stylów: impresjonistycznego, realistycznego, naturalistycznego • analizuje stylizację gwarową, wskazując różne rodzaje dialektyzmów 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega konflikty wewnętrzne bohaterów wynikające z działania sprzecznych sił i bodźców • odróżnia słownictwo współnoodmianowe od wyrazów nacechowanych stylistycznie • rozpoznaje teksty pisane w określonym dialekcie, tłumaczy je na język ogólnopolski 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego powieść <i>Chłopi</i> określa się mianem „chłopskiej epopei” • określa symbolikę postaci kobiecych (wyrzucenie ze wsi Jagny i wzrost pozycji Hanki) • wskazuje elementy heroizacji i symbolizmu (np. śmierć Boryny) • w interesujący sposób prezentuje życie i twórczość Władysława Stanisława Reymonta
---	--	---	--	--	---

<p>Stanisław Wyspiański i teatr modernistyczny: Stanisław Wyspiański „Wesele”, Tadeusz Żeleński-Boy „Plotka o „Weselu” (fragm.), przykłady malarstwa modernistycznego, w tym obrazy Stanisława Wyspiańskiego, „Taniec” Wojciecha Weissa, „Błędne koło” Jacka Malczewskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje <i>Wesele</i> wskazując jego dwupłaszczyznowość • na podstawie <i>Plotki...</i> przedstawia historyczne realia <i>Wesela</i>, ukazane postacie, sytuacje, anegdota itp. • charakteryzuje postacie z <i>Wesela</i>, zwracając uwagę na ich portrety psychologiczne i indywidualizację języka • wskazuje elementy symboliczne: osoby dramatu, przedmioty, sceny interpretuje je, wykorzystując konteksty historyczne, literackie i artystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym była młodopolska chłopomania i w jaki sposób odzwierciedliła się w dramacie • na podstawie dramatu ukazuje złożone relacje między chłopami a inteligencją, demaskując mit solidaryzmu narodowego • interpretuje chocholi taniec, wskazując różne możliwe odczytania tej sceny • tworzy spójną interpretację <i>Wesela</i> jako dramatu o polskich sprawach, pisze pracę na ten temat • wyjaśnia, na czym polegała młodopolska synteza sztuk • charakteryzuje język okresu Młodej Polski, podaje przykłady typowe dla języka poezji, prozy i dramatu • porównuje język wybranych tekstów literackich okresu Młodej Polski, zwracając uwagę na dobór słownictwa, styl, składnię, obrazowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w <i>Weselu</i> cechy dramatu realistycznego i symbolicznego (uwzględniając różne płaszczyzny dzieła) • na podstawie <i>Wesela</i> tworzy zbiorowy portret chłopów i inteligencji • analizuje sposób zastosowania dialektyzacji, zwraca uwagę na indywidualizację języka postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat przemian w teatrze końca XIX w., podkreślając wpływ Richarda Wagnera i dramaturgów skandynawskich • określa mistrzostwo języka <i>Wesela</i> • wskazuje aforyzmy i sformułowania, które się utrwały w języku potocznym • zabiera głos w dyskusji na temat „problemów polskich” 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje <i>Wesele</i> jako rozrachunek z polskimi mitami chłopskimi, takimi jak: wieś „bajecznie kolorowa”, „raclawicka kosa”, „chłop-król Piast”, „pawie pióra”, „krwawe zapusty” rabacji galicyjskiej itp. • prezentuje w interesujący sposób postać Stanisława Wyspiańskiego jako „renesansową osobowość Młodej Polski” • wykorzystuje materiały samodzielnie znalezione w Internecie • charakteryzuje koncepcję „teatru ogromnego”, wskazując jego związek z młodopolską syntezą sztuk • omawia działalność Stanisława Wyspiańskiego jako człowieka teatru, malarza, artysty plastyka, twórcy polichromii i witraży oraz sztuki użytkowej
---	--	---	---	--	--

<p>Synteza wiadomości o literaturze i sztuce Młodej Polski</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje najważniejsze wątki i tematy literatury i sztuki Młodej Polski charakteryzuje główne prądy i kierunki artystyczne epoki na podstawie wskazanych utworów charakteryzuje dramat symboliczny wskazuje najważniejsze wątki i tematy literatury i sztuki Młodej Polski wie, czym jest estetyka wypowiedzi dba o estetykę własnych wypowiedzi pisemnych i ustnych 	<ul style="list-style-type: none"> określa kierunki rozwoju powieści młodopolskiej (eksperymenty, inspiracje naturalistyczne, liryzacja, psychologizm) w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli 	<ul style="list-style-type: none"> omawia problematykę czytanych tekstów w kontekście stylów modernistycznych w poznanych utworach wskazuje obecność toposów, archetypów i symboli 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje filozoficzne założenia epoki (Arthur Schopenhauer, Friedrich Nietzsche, Henri Bergson) w odniesieniu do dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje źródła młodopolskiego estetyzmu w pogłębiony sposób interpretuje archetypy, toposy i symbole obecne w sztuce Młodej Polski wyjaśnia, na czym polegała wewnętrzna antynomiczność epoki (współwystępowanie różnych prądów i kierunków)
<p>Wypracowanie/ dłuższa wypowiedź na temat</p>	<ul style="list-style-type: none"> tworzy dłuższą wypowiedź pisemną i ustną na temat wie, czym jest estetyka wypowiedzi dba o estetykę własnych wypowiedzi – pisemnych i ustnych dostrzega w wypowiedziach własnych i cudzych błędy językowe, poprawia je określa podstawowe typy błędów językowych odwołuje się do 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaka jest norma składniowa współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) wyjaśnia, jaka jest norma fleksyjna współczesnej polszczyzny i kiedy następuje jej naruszenie (na przykładzie konkretnych wypowiedzi) stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny błędów językowych pojawiających się w pracach uczniowskich na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje błąd językowy jako naruszenie normy wyjaśnia, czym jest norma językowa, a czym uzus buduje wypowiedzi o wysokim stopniu złożoności stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki ma świadomość własnej kompetencji językowej stosuje w analizie podstawowe pojęcia z 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela pojęcie błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych stosuje zróżnicowane formy wypowiedzi sprawnie redaguje teksty własne i cudze

	<p>tekstów kulturowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności • nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki • próbuje zwiększać własną kompetencję językową • nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła • podejmuje próbę dokonania interpretacji porównawczej • czyta ze zrozumieniem teksty publicystyczne • wykorzystuje w odpowiedzi na pytania wiedzę z zakresu języka 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje w wypowiedziach stosować podstawowe zasady logiki i retoryki • zwraca uwagę na własną kompetencję językową • stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki • w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • stara się odczytać rozmaite sensy dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła • na ogół dokonuje interpretacji porównawczej 	<p>zakresu poetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> • w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany • poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki • odczytuje rozmaite sensy dzieła • dokonuje interpretacji porównawczej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi oraz języka • odznacza się dojrzałością sądów i samodzielnością myślenia • odznacza się swadą językową
--	--	---	--	---	--

Nauczyciel ocenia sprawdziany i kartkówki wg następującej skali:

- 100% celujący
- 97 – 99% + bardzo dobry
- 87 – 96% bardzo dobry
- 84 – 86 + dobry
- 74 – 83% dobry
- 71 – 73% + dostateczny
- 60 – 70% dostateczny
- 57 – 59% +dopuszczający
- 46 -56% dopuszczający
- 45% i poniżej niedostateczny

Nauczyciel ocenia pracę z tekstem, wypracowanie i wypowiedź monologową wg następującej skali:

- 96 – 100% celujący
- 86 – 95% bardzo dobry
- 73 – 85% dobry
- 51 – 72% dostateczny
- 30 – 50% dopuszczający
- 29% i poniżej niedostateczny